

Lupp 2008

UPPFÖLJNING AV DEN LOKA-
LA UNGDOMSPOLITIKEN I
LUDVIKA KOMMUN

Sammanfattning av Lupp- enkäten 2008

Den fjärde luppundersökningen med nära 200 frågor har besvarats av 536 ungdomar i årskurs 8 (14 år) och gymnasiets årskurs 2 (17 år). Frågorna har berört fritid, skola, politik, trygghet, hälsa och framtid.

I denna rapport presenteras det *mönster* som för fjärde året i rad kan urskiljas samt det som är *nytt* och som skiljer 2008 -års undersökning från de tidigare. Vidare innehåller sammanställningen jämförelser mellan könen samt mellan Ludvika och övriga 22 deltagande kommuner; det s k lupp-kommunsnittet (LKS).

Mönster:

De flesta bor i villa eller i radhus.

Pojkar är mest nöjda med sin fritid både vad det gäller tid och innehåll.

Vanligare med kränkande handlingar och mobbning i åttan än på gymnasiet.

Åttorna i Ludvika har stort förtroende för att lärarna agerar när kränkningar uppdagas.

De flesta vet inte vilka möjligheter de har att framföra sina åsikter.

Många upplever otrygghet kvällstid på stan.

Flickor visar starkare psykosomatiska symptom än pojkar.

Flickor dricker sig oftare berusade än vad pojkar uppger att de gör.

Det är svårt att få en bild av ungdomarnas alkoholvanor.

Storstadsnormen är idealet, tre av fyra tänker sig att flytta från kommunen.

De flesta av ungdomarna hyser tillförsikt inför framtiden.

Nytt:

Fler utlandsfödda ungdomar än tidigare år.

Ungdomarna träffas oftare utomhus jämfört med tidigare.

Stämningen och relationerna har försämrats i skolan liksom möjligheten till stöd och hjälp.

Minskat intresse för politik och mindre lust att påverka, framförallt bland flickor.

Ungdomarna vill att det satsas på arbete mot rasism, bostäder för unga och bättre kollektivtrafik.

En ökad andel ungdomar har erfarenheter av hot, våld och stölder.

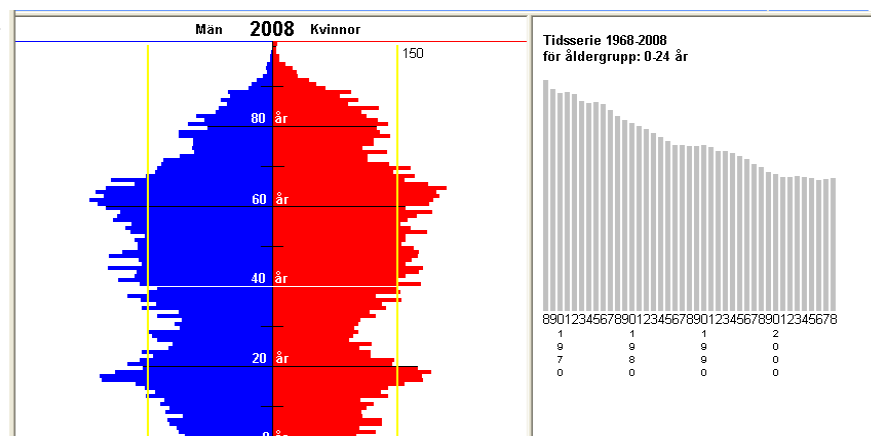
Flickornas hälsostillstånd har förbättrats och åttans flickor ser mer optimistiskt på framtiden jämfört med tidigare år.

Fler pojkar vill studera vidare efter gymnasiet.

SAMMANFATTNING AV LUPP- ENKÄTEN 2008	2
INLEDNING	4
<i>Ungdomar och deras synpunkter är viktiga</i>	4
<i>Luppundersökningen 2008</i>	5
RESULTAT	5
<i>Korta bakgrundsfakta</i>	5
<i>Fritid</i>	5
<i>Skola</i>	7
<i>Politik, samhälle och inflytande</i>	10
<i>Trygghet</i>	14
<i>Hälsa</i>	15
<i>Tobak, alkohol och narkotika</i>	17
<i>Framtidsplaner och framtidstro</i>	19

Inledning

Ungdomar och deras synpunkter är viktiga

Figur 1: befolkningspyramid Ludvika kommun 2008

Befolkningspyramiden¹ visar åldersfördelningen i Ludvika kommun 2008. Under en 40 - årsperiod har den största minskningen skett inom åldersgruppen 0-24 år. Bl a detta har medfört en avsmalnande bas i pyramiden, med färre unga och fler äldre. Just denna bild visar att årskullarna mellan 16- 20 år är ganska stora. I åldersgrupperna 0-15 år smalnar basen i pyramiden markant. I årets Lupp- undersökning liksom i tidigare års undersökningar signalerar tre av fyra ungdomar i en årskull, att de vill flytta från Ludvika efter gymnasiet. Den redan smala basen riskerar att bli ännu smalare. Det är framförallt flickor som söker sig bort och siffror på de senaste årens nettoinflyttning i Ludvika visar på att här bor en större andel män än genomsnittet i riket.

I Ludvika, liksom i andra kommuner med motsvarande struktur, kommer detta att medföra särskilda utmaningar t ex:

- På vilket sätt kan ungas intressen och synpunkter tas tillvara för att göra kommunen attraktiv att vilja leva och bo i för både män och kvinnor?
- Hur får man ungdomar, särskilt flickor att flytta tillbaka?
- Hur påverkas framtidstron och utvecklingsmöjligheterna i en bygd som ungdomarna flyttar ifrån?

Med hjälp av den årligen genomförda Lupp- enkäten synliggörs ungdomars inställning i olika frågor. Ungdomarnas synpunkter kan tjäna som ett underlag för att möta dessa utmaningar.

¹ Källa: SCBs databaser (2008) *Tolkning av befolkningspyramid.*

<http://kuriren.intra.ludvika.se/toppmeny/forvaltningar/kommunledningskontoret/markochplaneringsenheten/statistik/kommunfakta>.

Luppundersökningen 2008

För fjärde året i rad har enkätundersökningen Lupp genomförts bland Ludvikas skolungdomar i grundskolans årskurs 8 samt i gymnasiets årskurs 2. Lupp står för **Lokal uppföljning av den lokala ungdomspolitiken** och är en enkätundersökning som den statliga Ungdomsstyrelsen årligen erbjuder landets samtliga kommuner. Ludvika kommun har valt att använda Lupp för att få veta hur ungdomarna har det och vad de tycker är viktigt.

Ungdomarna har besvarat ett stort antal frågor som rör kategorierna: fritid, skola, politik, trygghet, hälsa och framtid. Totalt har 536 ludvikaungdomar besvarat enkäten, 242 i årskurs 8 och 294 i gymnasiets årskurs 2. Detta motsvarar en svarsfrekvens på 80 procent bland åttorna och 70 procent bland gymnasiets åk 2. Resultat kan därför anses vara representativt för respektive åldersgrupp.

I denna rapport presenteras det *mönster* som för fjärde året i rad kan urskiljas samt det som är *nytt* och som skiljer 2008 -års undersökning från de tidigare. Vidare innehåller sammanställningen jämförelser mellan könen, mellan Ludvika och övriga 22 deltagande kommuner det s k luppkommunsnittet (LKS). I texten används förkortningen LKS i jämförelser mellan Ludvika och luppkommunsnittet.

Resultat

Korta bakgrundsfakta

Mönster: De flesta bor i villa

Tre av fem bor tillsammans med båda sina föräldrar (=LKS).

Fyra av fem bor i villa, vilket är mindre vanligt i LKS.

Mammor är sjukskrivna (5 procent) eller arbetslösa (3 procent) i större omfattning än vad pappor är (=LKS).

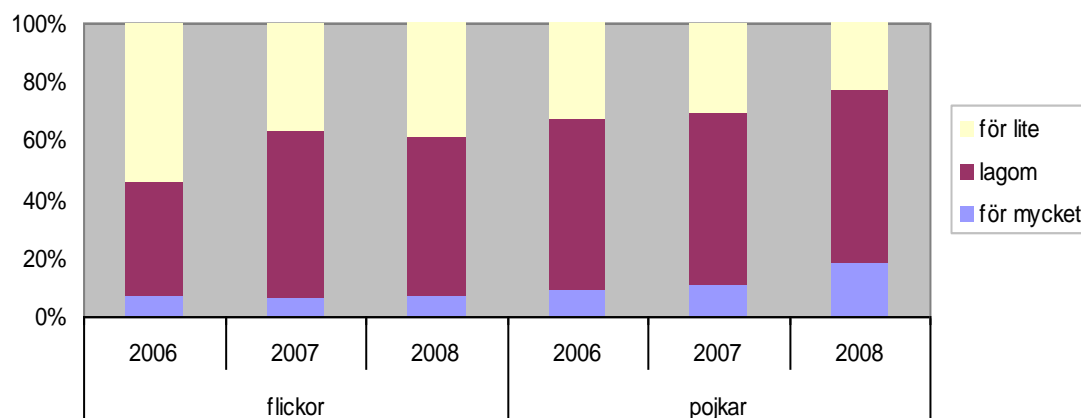
5 procent av ungdomarna säger sig inte veta vad deras pappas sysselsättning är, medan samtliga vet vilket jobb deras mammors har (=LKS).

Nytt: Fler utlandsfödda ungdomar

2008 har andelen utlandsfödda elever och familjer ökat i Ludvika (=LKS).

Fritid

Ungdomarna har fått ta ställning till frågor som rör vad de gör på sin fritid, hur mycket fritid de har samt vad de vill ha ut av sin fritid.

Hur mycket fritid har du?
(gy åk 2)**Mönster: Pojkar är mest nöjda med sin fritid**

Pojkar både i åttan och i gymnasiet åk 2 säger sig ha lagom mycket fritid och att de är nöjda med vad de kan fylla den med. Flickor både i åttan och framför allt på gymnasiet tycker att de har för lite fritid och att aktivitetsutbudet för deras del är begränsat, vilket visar på mindre nöjdhet med utbudet än bland LKS för flickor. Pojkarnas upplevelse av att de har för mycket fritid har över tid ökat något.

Hänger flickors upplevelse av att ha för lite fritid samman med att de lägger ner mer tid på studier än vad flertalet pojkar gör?

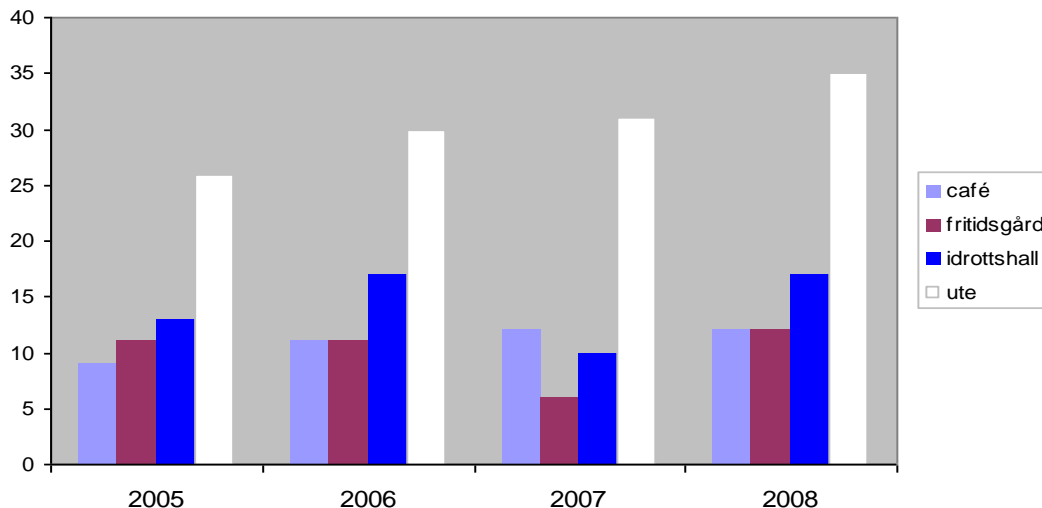
Ungdomarna ägnar stor del av sin tid åt att umgås med sina kompisar på olika sätt, inte minst via Internet och tv/datorspel. Mönstret visar att pojkars tid upptas av tv/datorspel i större utsträckning än det gör för flickor.

Tre av fem i åttan och varannan i gymnasiets åk 2 idrottar på något sätt en eller flera gånger i veckan. (=LKS)

Två av fem ungdomar är ute i naturen en eller flera gånger i veckan, varav flickor i åttan är det oftast. (=LKS)

Cafékulturen är liksom tidigare år, stark i Ludvika i jämförelse med LKS. Framförallt är det flickorna som träffar sina kompisar på fiket. Var femte flicka i åttan och nära nog varannan gymnasieflicka fikar en eller flera gånger i veckan. Pojkarna i åttan fikar mer sällan medan var femte gymnasiepojke gör det en eller flera gånger i veckan.

Bland föreningar har idrottsklubbar flest ungdomsmedlemmar där drygt två av fem är aktiva (=LKS). Att vara aktiv medlem i någon kulturförening tilltalar främst flickor (var femte i åttan och var tionde i gymnasiet). Intresset för politik är svalt. Endast ett fåtal elever finns representerade i politiska föreningar (1 st i åk 8 och 5st i gymnasiet åk 2 =LKS).

**Var träffar du dina kompisar?
(åk 8)****Nytt: Andra mötesplatser, mindre lust att påverka**

Fler ungdomar än tidigare år väljer att träffa kompisarna på ungdomsgårdar och i idrottshallar. Den största förändringen över tid är att två av fem pojkar i åttan och var fjärde pojke i åk 2 på gymnasiet träffar sina kompisar ospecificerat ”utomhus”.

På vilket sätt kommer nedläggning av fritidsgårdar att påverka ungdomarnas val av mötesplatser?

Viljan att vara med och påverka i den förening som man deltar i har minskat över tid. Intresset för detta är lägst bland pojkar i åttan, där var tredje inte vill påverka och störst bland gymnasieflickor. (=LKS)

En större andel ungdomar än tidigare undersökningsår, uppger att de *inte* varit på semester minst en vecka. Drygt var tredje uppger detta, varav de flesta är flickor. Dessa siffror är högre än LKS.

Skola

För att få en bild av hur ungdomarna uppfattar sin skola har de fått ta ställning till påståenden som rör stämning, förekomsten av kränkande behandling såsom mobbning, främlingsfientlighet eller sexuella trakasserier samt likabehandling mellan könen. Dessutom finns frågor om elevinflytandet på skolan.

Mönster: Vanligare med kränkande handlingar i åttan än på gymnasiet

Ungdomarna i åttan har över tid en starkare upplevelse av att kränkande handlingar och mobbning är ett problem på skolan, än vad gymnasieungdomarna har. Ludvikas åttor har samma grad av förtroende som tidigare år (tre av fem) till att de vuxna på skolan agerar när kränkningar uppdragas.

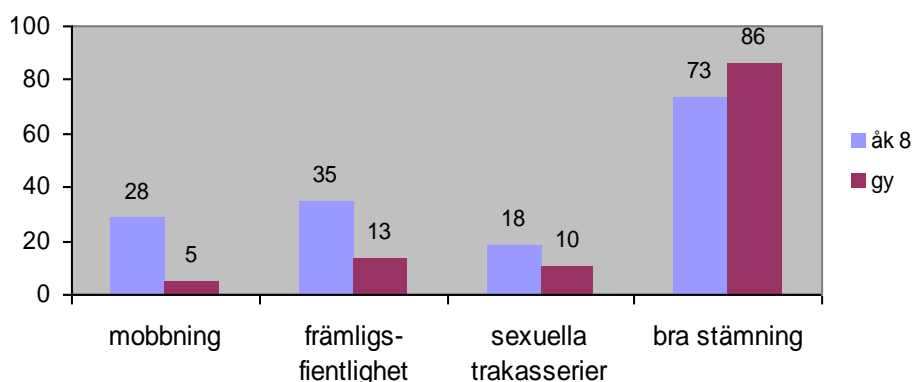
Detta är ett högre förtroende än LKS för åk 8. På gymnasiet är tilliten till de vuxnas agerande lägre (två av fem) vilket motsvarar LKS.

Ungefär var tionde elev menar att relationerna mellan elever och lärare fungerar dåligt. Mest kritiska är åttorna där nära var femte tycker att det fungerar dåligt (=LKS).

Tre av fyra i åttan uppger att de aldrig brukar skolka medan hälften av gymnasieeleverna gör det (=LKS).

Nytt: Stämningen och relationerna har försämrats i skolan liksom möjligheten till stöd och hjälp

Relationer på skolan (2008)

I jämförelse med elevgrupperna som besvarade Luppundersökningen 2007 ger elevgrupperna 2008, både i åttan och i gymnasiet åk 2, en något mindre positiv bild av sin skola. Om siffrorna 2007 låg över LKS motsvarar de 2008 LKS.

Främlingsfientlighet som ett problem i skolan har i Ludvika ökat över tid. Särskilt stor ökning finns i åttan, där två av fem flickor och var tredje pojke uppfattar detta som ett problem. Inom LKS anger var femte i åttan detta som ett problem. I gymnasieskolan är ökningen inte lika stor; drygt var tionde gymnasieelev erfar detta (=LKS).

Var femte flicka i åttan (dubbelt så många som LKS) och var tionde gymnasieflicka (=LKS) anser att sexuella trakasserier är ett problem på skolan, vilket är en markant ökning jämfört med tidigare år.

Studier visar att problemet med sexuella trakasserier är störst på högstadiet. Det är en tid när pojkar och flickor prövar vilka de är och vill vara, också när det gäller relationer och sexualitet. Förekomsten av sexuella trakasserier skiljer sig åt mellan kommunens högstadieskolor. Trakasserier är oftast i form av nedsättande kommentarer, vilket flickor är mer utsatta för².

² Witkowska, E. (2005) *Sexual Harassment in Schools*

Sexuella trakasserier har ofta inte med sexualitet i sig att göra utan med olika former av makt. Ett sätt att komma åt detta är bättre sexualundervisning som även tar upp genusperspektivet på sexualitet och vad sexuella trakasserier är. Klasser och skolor som har haft en bra sexualundervisning har också mindre av trakasserier och bättre arbetsklimat³.

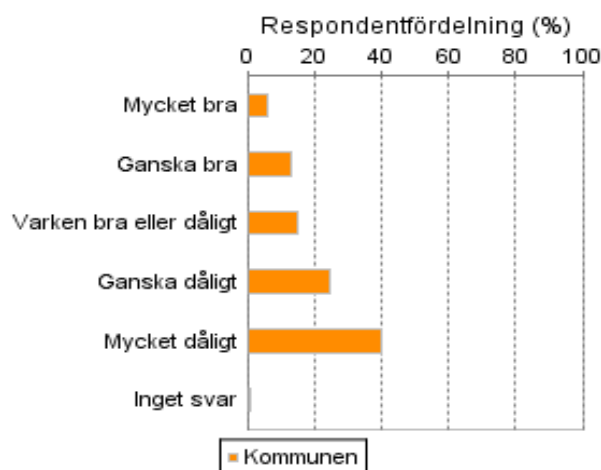
När det gäller inflytandefrågor i skolan visar elevernas svar på en något lägre andel än tidigare år som instämmer med att elevråd och inflytandefrågor uppmuntras av skolan. På frågorna vad eleverna vill vara med och bestämma om i skolan och vad de faktiskt får vara med att bestämma om framkommer i stort sett ett överensstämmande mönster. Till skillnad från tidigare år tycker eleverna att de mer sällan får vara med och bestämma innehållet i undervisningen (=LKS).

Även i påståenden om skolmiljön, skolbiblioteket, möjligheten till stöd och hjälp samt skolmaten är det en lägre andel ungdomar än tidigare år, som instämmer positivt. Trots det, har Ludvika i jämförelse med LKS högre värden, undantaget möjligheten till stöd och hjälp. Elevernas uppfattning om möjligheten att få stöd och hjälp har varierat över tid, men 2008 är andelen negativa svar mer frekventa. Var femte flicka och var tionde pojke i åttan signalerar att möjligheten till stöd och hjälp i skolan inte finns. Bland gymnasieeleverna är det närmare var femte som upplever detta, vilket är en fördubblad andel i jämförelse med 2007.

Behovet av stöd och hjälp i skolarbetet kanske inte enbart handlar om elever i behov av särskilt stöd, utan även om elever med hög ambitionsnivå .

Lupp 2008 åk 8

C2 Vad tycker du om de här sakerna i din skola?
-> C2c: Skolmaten

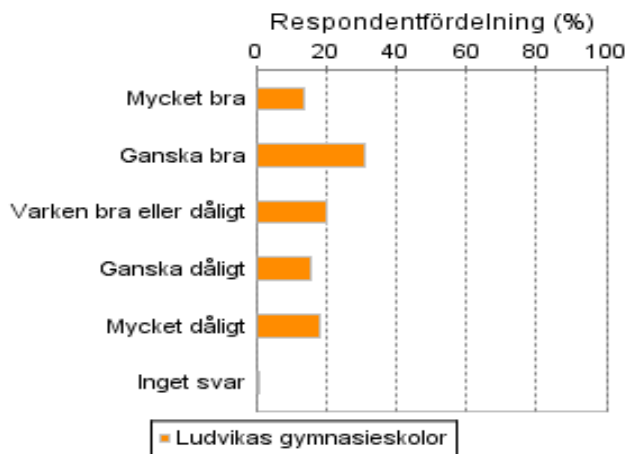

Skolmaten får sämre värden 2008 i åk 8 både i Ludvika och enligt LKS, men Ludvika har det lägsta värdet av samtliga kommuner i undersökningen. Under perioden 2005 -2007 angav var femte att skolmaten var ”mycket dålig”. 2008 delas denna uppfattning av två av fem. Endast var femte tycker maten är mycket god eller god. Mest negativa är flickorna.

³ http://www.rfsu.se/020808__sexuella_trakasserier_i_skolan.asp

Lupp 2008 gymnasiet åk 2

C5 Vad tycker du om de här sakerna i din skola?
-> C5c: Skolmaten?

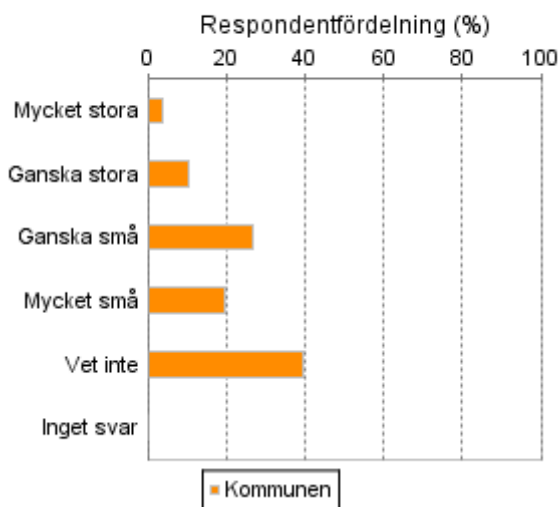
Gymnasieeleverna i Ludvika ger skolmaten högre betyg än LKS. Nästan varannan gymnasieelev tycker att maten är mycket eller ganska bra. Var femte tycker det inte. De som är mest positiva finns på Smedenskolan där Hotell- och restaurangprogrammet ingår.

Politik, samhälle och inflytande

Under denna rubrik har ungdomarna besvarat frågor som handlar om deras intresse för samhällsfrågor, politiskt deltagande, viktiga politiska satsningar samt inflytande i samhället.

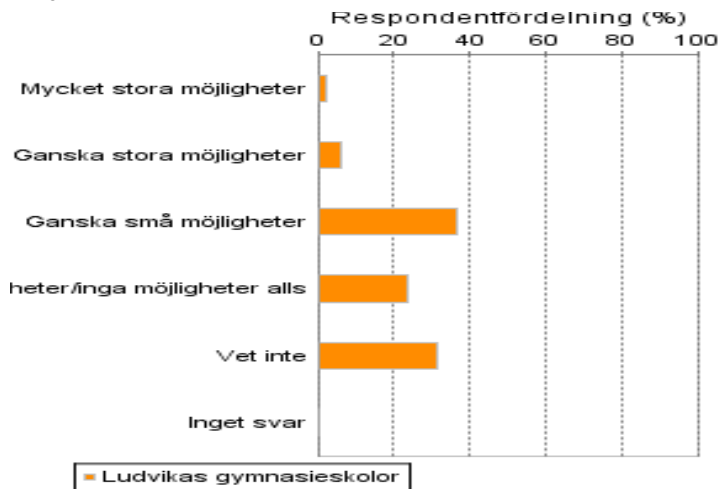
LUPP 2008 åk 8

D4: Vilken möjlighet har du att framföra dina åsikter till de som bestämmer?

LUPP 2008 gymnasiet åk 2

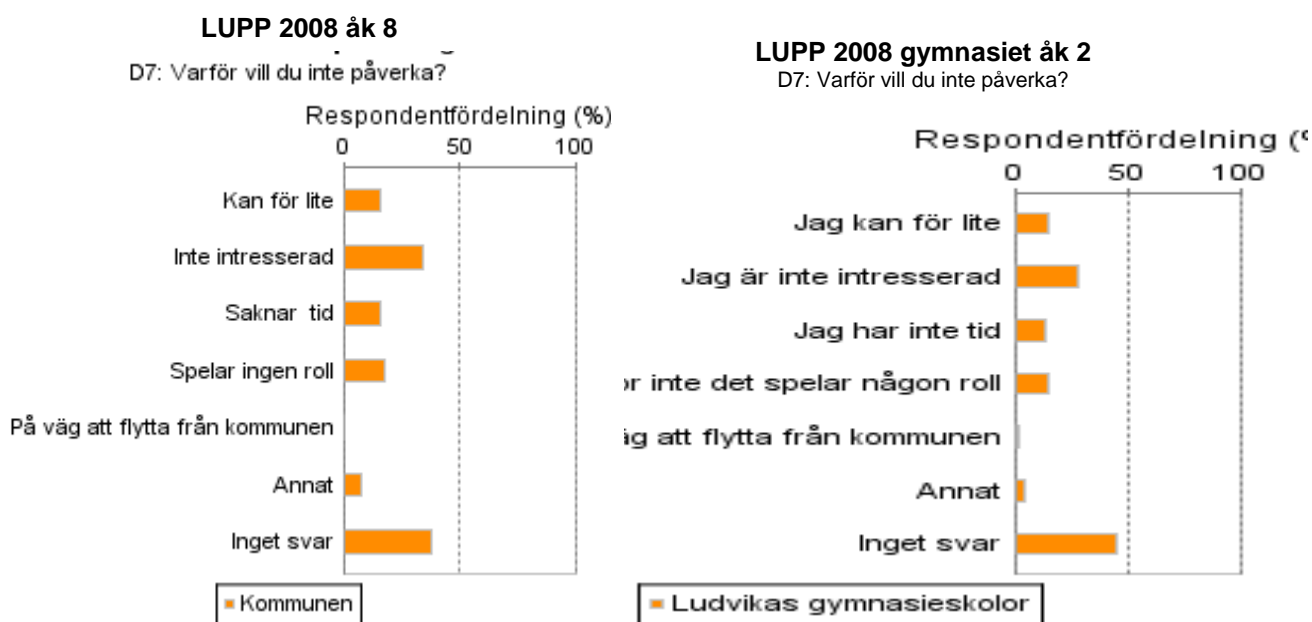
D4: Vilken möjlighet har du att framföra dina åsikter till de som bestämmer?

Mönster: De flesta vet inte vilka möjligheter de har att framföra sina åsikter.

Andelen ungdomar som uppger att de inte vet vilka möjligheter som finns att framföra sina åsikter är oförändrad över tid. Två av fem i åttan och var tredje i gymnasiet år 2 uppger detta. Det är en mycket större andel än de som uppfattar att de har goda möjligheter att framföra sina åsikter till dem som bestämmer; drygt var tionde i åttan och något färre på gymnasiet (=LKS).

Knappt hälften besitter kunskapen om vart man ska vända sig i en fråga som man vill påverka. Av dessa ser var femte det som rimligast att ta en personlig kontakt med någon politiker eller tjänsteman. Var tionde i Ludvika kan tänka sig vägen via media eller en organiserad ungdomsgrupp, vilket är något större andel än LKS.

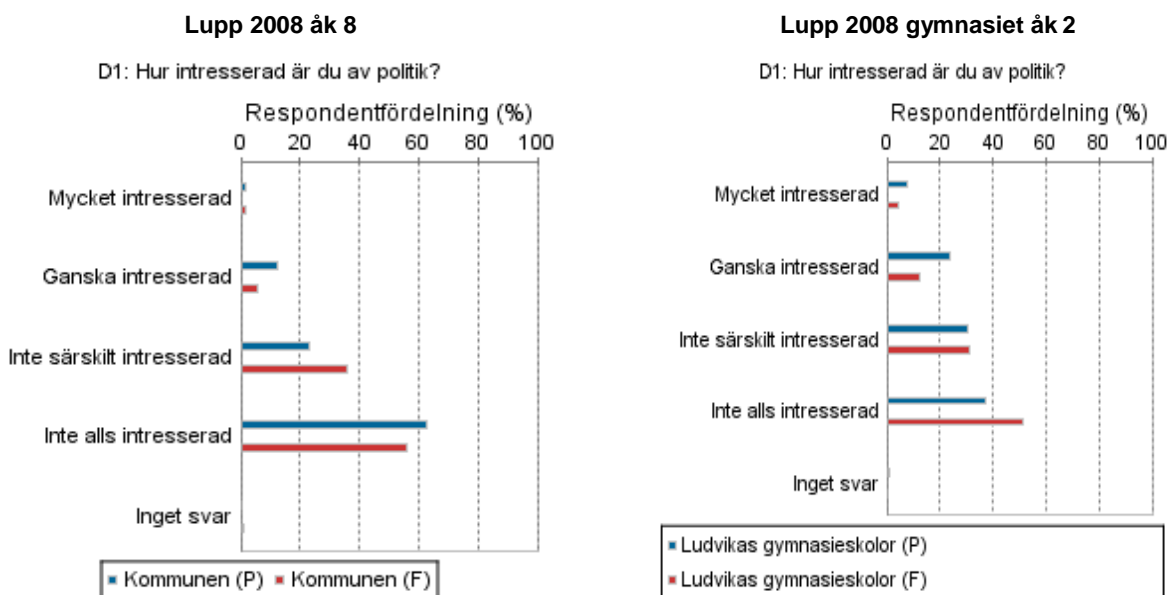

På frågan om varför de inte vill påverka, avstår två av fem att svara. Av dem som svarar menar var tredje gymnasieungdom att orsaken till att de inte vill, är att de inte är intresserade. Var femte tycker att de har för lite tid, kan för lite eller att det inte spelar någon roll eller att inte någon lyssnar (=LKS).

Samtidigt menar totalt sett, över hälften att det är viktigt att unga får träffa beslutsfattare. Över tid kan man se att det varierar år från år om det är pojkar eller flickor som är mest intresserade av sådana kontakter. 2008 är flickor i gymnasiets år 2 både i Ludvika (80 procent) och i LKS (70 procent) mest angelägna. På frågan om ungdomarna själva skulle vilja träffa beslutsfattare i kommunen visar det sig att i realiteten är bara var tredje intresserad (=LKS).

I den mån ludvikaungdomarna på något sätt har manifesterat sitt politiska ställningstagande under det senaste halvåret, är det främst i form av namninsamling (var tredje) eller genom att bära märken /symboler som uttrycker en åsikt. Var tionde debatterar politik på Internet. Var tjugonde ludvikapojke uppger att de uttryckt sin åsikt genom att skada andras/allmän egendom (=LKS).

Nytt: Minskat intresse för politik, framförallt bland flickor

I jämförelse med LKS visar ludvikaungdomarna, särskilt flickorna, ett minskat intresse för politik. Sedan 2006 har intresset för politik bland gymnasieflickor i Ludvika mer än halverats, från 33 procent till 15 procent. Tidigare år har flickor varit mer intresserade av samhällsfrågor än pojkar. Så ser det inte ut 2008.

Två grupperingar kan urskiljas utifrån de fyra svarsalternativ som ges. En mindre grupp som uppger sig vara mycket eller ganska intresserade och en större grupp som uppger sig inte vara särskilt intresserade eller inte intresserade alls. Bland dem som säger sig vara mycket eller ganska intresserade är den största andelen pojkar: på gymnasiet var tredje pojke mot knappt var femte flicka. Motsvarande andelar i åttan är var tionde pojke mot var tjugonde flicka.

På frågan om ungdomarna vill vara med och påverka i olika frågor i kommunen framkommer ett minskat intresse över tid. Minskningen är särskilt stor bland gymnasieungdomarna, där intresset dalat med 12 procent jämfört med föregående år. I jämförelse med LKS finns ett större intresse bland gymnasiepojkarna i Ludvika.

På den spännande frågeställningen vad ludvikaungdomarna tycker är viktigast att satsa på i kommunen fördelar sig uppfattningarna enligt följande rangordning:

Vilka områden är det viktigast att kommunen satsar på?				
Årskurs 8			Gymnasiet årskurs 2	
Flickor	Pojkar		Flickor	Pojkar
1	Lika lön för lika arbete	Arbete mot kriminalitet	Skapa arbeten för unga	Sjukvård
2	Arbete mot kriminalitet	Idrottsanläggningar	Lika lön för lika arbete	Arbete mot kriminalitet
3	Sjukvård	Arbete mot rasism	Bostäder för unga	Skola
4	Arbete mot rasism	Lika lön för lika arbete	Sjukvård	Skapa arbeten för unga
5	Mötesplatser för unga	Sjukvård	Skola	Idrottsanläggningar
6	Djurens rättigheter	Bostäder för unga	Arbete mot kriminalitet	Arbete mot rasism
7	Bostäder för unga	Fritidsaktiviteter	Kollektivtrafik	Bostäder för unga
8	Skapa arbeten för unga	Skola	Mötesplatser för unga	Fritidsaktiviteter
9	Idrottsanläggningar	Skapa arbeten för unga	Arbete mot rasism	Lika lön för lika arbete
10	Skola	Mötesplatser för unga	Fritidsaktiviteter	Kollektivtrafik
11	Fritidsaktiviteter	Alkohol- drogmisbruk	Ungas psykiska hälsa	Mötesplatser för unga
12	Miljöarbete	Gator	Äldreomsorg	Arbetsmiljö i skolan
13	Ungas psykiska hälsa	Barnomsorg	Alkohol- drogmisbruk	Miljöarbete
14	Barnomsorg	Miljöarbete	Idrottsanläggningar	Ungas psykiska hälsa
15	Arbetsmiljö i skolan	Kollektivtrafik	Arbetsmiljö i skolan	Gator
16	Äldreomsorg	Ungas psykiska hälsa	Djurens rättigheter	Barnomsorg
17	Kollektivtrafik	Äldreomsorg	Barnomsorg	Djurens rättigheter
18	Alkohol- drogmisbruk	Djurens rätt	Miljöarbete	Äldreomsorg
19	Gator	Arbetsmiljön i skolan	Stöd till kultur	Alkohol- drogmisbruk
20	Stöd till föreningar	Stöd till föreningar	Stöd till föreningar	Stöd till föreningar
21	Stöd till kultur	Stöd till kultur	Gator	Stöd till kultur

De fetmarkerade orden i ludvikaungdomarnas lista visar vilka sju områden som också prioriteras högst av ungdomar i LKS. På så sätt synliggörs dels att ungdomar i allmänhet har samma uppfattning om vad som är viktigt i åttan respektive i gymnasiet, dels vad specifikt ludvikaungdomar tycker är av vikt. Samstämmigheten är stor oavsett var man bor i landet och t ex sjukvård och arbetet mot kriminalitet placeras högt medan barnomsorg och stödet till kultur för unga hamnar långt ner på listan.

Åk 8

Mönster: **Fritidsaktiviteter och djurens rätt**

Flickors och pojkars uppfattning om vad som är viktigast att prioritera överensstämmer ganska väl med varandra. Det som skiljer, och som även tidigare år visat sig, är att flickor i högre utsträckning värnar om djurens rättigheter medan pojkar framhåller fritidsaktiviteter och idrottsanläggningar. De sistnämnda områdena kan matcha flickornas önskemål om fler mötesplatser för unga.

Nytt: **Arbete mot rasism och bostäder för unga**

I jämförelse med LKS placerar Ludvikas åttor skolan på en lägre plats och pojkarna prioriterar i stället arbetet mot rasism, medan flickorna lyfter bostäder för unga. 2008 prioriterar pojkarna lika lön för lika arbete högre än tidigare år. Var tionde pojke som uppgett att de själv har erfarenhet av hot, våld eller blivit bestulen ser det angeläget med arbete mot kriminalitet.

Gymnasiet

Mönster: **Gymnasiepojkarna prioriterar inte lika lön för lika arbete**

Även gymnasieungdomarnas uppfattning om vad som bör prioriteras samstämmer väl mellan pojkar och flickor. Det som genom åren skiljt sig i flickornas och pojkarnas uppfattning handlar om prioriteringen av lika lön för lika arbete. Pojkarna placerar det längre ner på listan medan flickor har det överst.

Nytt: **Kollektivtrafik, arbete mot rasism**

Tidigare år har flickorna haft ungdomars psykiska hälsa på topp- sjulistan. 2008 ligger detta område på elfte plats. I stället anser de att kollektivtrafiken bör befrämjas. Bland Ludvikas gymnasiepojkarna har arbetet mot rasism en högre placering än i jämförelse med LKS.

Trygghet

Under denna rubrik har ungdomarna besvarat frågor om trygghet, våld och mobbning.

Mönster: **Otrygghet på stan kvällstid, mest mobbning i åttan**

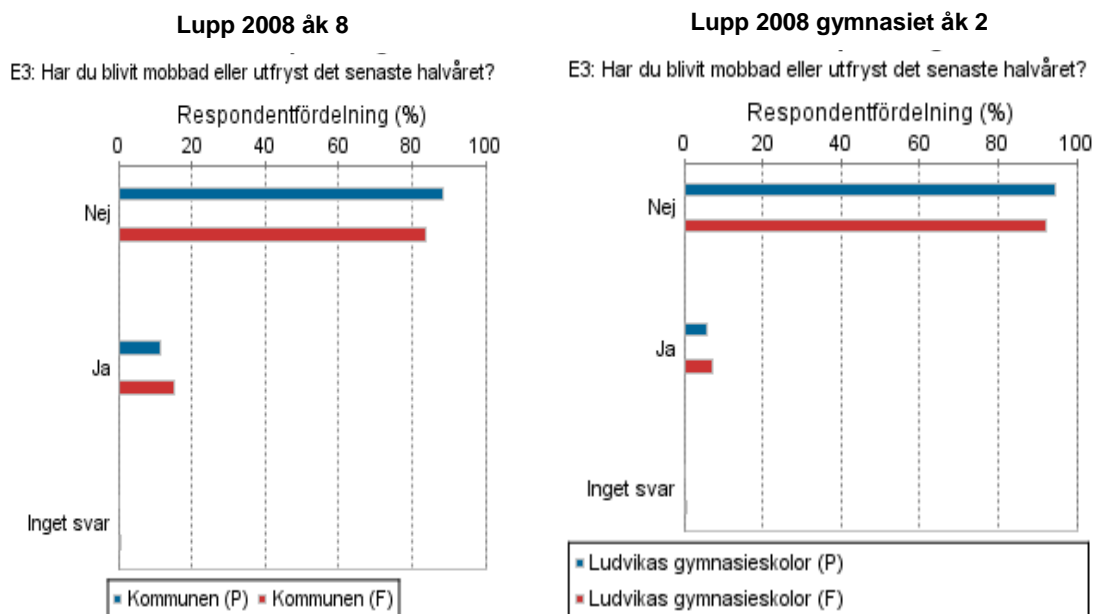
Mest trygga känner sig ungdomarna hemma eller i klassrummet. På gymnasiet är man tryggare på rasterna än vad eleverna i åttan är. Minst trygga är man på kvällen ute på stan, på disco eller på fritidsgård.

Mobbningen sker framför allt i klassrummet eller på rasterna. Enligt Skolinspektionens tillsyn i Ludvikas grundskolor och på gymnasiet⁴ bedrivs ett bra och målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Trots

---

⁴ Skolinspektionen (2009) *Genomförd tillsyn i Ludvika kommun.*
www.skolinspektionen.se/sv/tillsyn

detta uppger ungefär var tionde att de utsatts för olika former av mobbning eller kränkningar.

Mobbning är mer förekommande i åttan än i gymnasiet. Upplevd mobbning har ökat över tid bland flickor i åttan, medan den minskat bland pojkar. Flickor i åttan uppger i större utsträckning än pojkar, att de själva deltagit i mobbning. Kränkningar via Internet drabbar främst flickor (var tjugonde flicka i åttan).

Nytt: Ökad andel hot, våld och stölder

En ökad andel ungdomar, både i åttan och i gymnasiet, uppger att de blivit hotade, bestulna eller misshandlade under det senaste halvåret. Särskilt markant är ökningen när det gäller hot, och då bland pojkar i åttan där var femte säger sig ha upplevt detta mot tidigare var tionde, vilket är mer än LKS (13 procent).

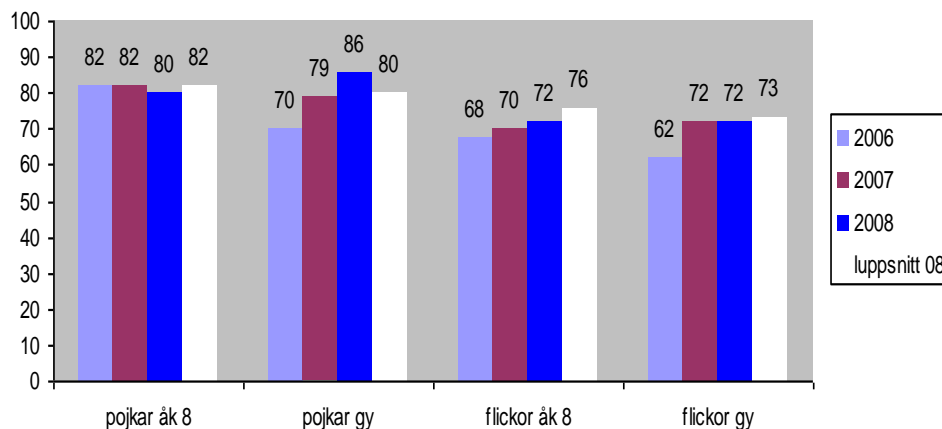
En ökad andel (5 procent) uppger sig ha blivit sexuellt utnyttjade. Detta är något högre än LKS (3 procent).

Hälsa

Ungdomarna har svarat på frågor om hur de mår och hur de ser på sin hälsa.

Andelen ungdomar som upplever sitt hälsotillstånd som gott

Nytt: Flickornas hälsotillstånd har förbättrats 2006-2008

Det upplevda hälsotillståndet bland ludvikaungdomarna har förbättrats sedan 2006. I föregående årskullar har pojkarna i åttan mått bäst, men 2008 är hälsoläget bäst bland gymnasiepojkarna. Bland flickorna är skillnaden mellan åttornas och gymnasieflickornas hälsoupplevelse liten. LKS har över tid uppvisat oförändrade värden, medan differensen mellan ludvikaflickorna och flickorna i LKS har minskat.

Mönster: Flickor visar starkare psykosomatiska symptom än pojkar

Ungefär var fjärde ludvikaungdom, framförallt flickor, uppger att de flera gånger i veckan känner av huvudvärk, magont, stress eller har sömnsvårigheter. Enligt rapporter från folkhälsoinstitutet⁵ blev psykosomatiska symptom som huvudvärk och magvärk och psykiska symptom som nedstämdhet och nervositet vanligare bland svenska ungdomar i skolåldern under 1990-talet. Förändringarna är tydligare för 15-åringar än för yngre ungdomar och tydligare för flickor än för pojkar. Även förekomsten av sömnsvårigheter, oro och ångest i åldern 16-24 år har ökat under perioden. Motsvarande mönster kan *inte* ses i andra europeiska länder. Orsaken till detta tros vara att de okvalificerade jobb som försvann under 1990-talskrisen inte ersatts och att alla ungdomar vet att de måste prestera i gymnasieskolan för att komma in på arbetsmarkanden.⁶

Känslan av att vara trött om dagarna delas av flertalet ungdomar i undersökningen. De uppger att de både har svårt att somna och sover dåligt på natten. Flickor utgör den största andelen med dessa besvär och för den gruppen är sambandet tydligt mellan att känna sig stressad och ha sömnsvårigheter. Var fjärde flicka uppvisar detta mönster. Enligt aktuell forskning känner många ungdomar, särskilt flickor, sig stressade i skolan. Det är däremot inte alltid skolarbetet i sig som är orsaken, utan vuxnas bemötande är

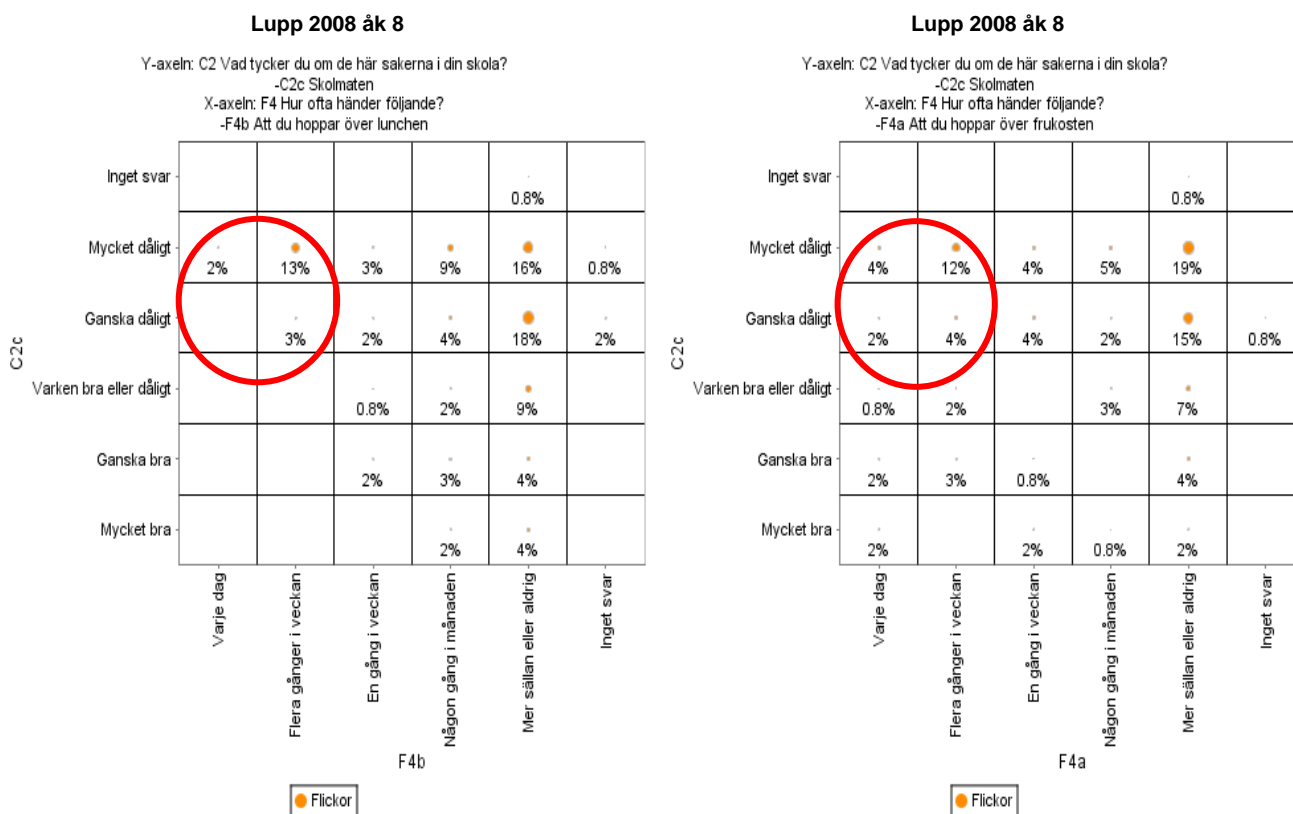
⁵ www.fhi.se

⁶ En sammanställning av svenska studier om detta finns i SOU 2006:77.

viktigt för om ungdomarna ska känna stress eller inte. Unga flickor är ofta mycket ansvarstagande och forskningen visar att det är i samspelet mellan det ansvar som flickorna känner och det bemötande de får som utlöser stress. Tillgången till olika kraftkällor såsom tillgången till fritids- och kulturaktiviteter, kompisrelationer och närhet till husdjur, har visat sig göra stressen mer hanterbar⁷.

Bilden av ludvikaflickornas kostvanor i åttan, visar att var femte flicka hoppar över både frukost hemma och lunch i skolan samt att de är uttalat negativa till skolmaten. En lika stor andel uppger att de varje dag eller flera gånger i veckan lider av huvudvärk och trötthet.

Tobak, alkohol och narkotika

För att få en uppfattning om ungdomarnas tobak-, alkohol- och narkotikavvanor uppmanas även de som aldrig använt tobak, alkohol eller narkotika att svara på alla frågor om det.

Mönster: Svårt att få en bild av ungdomarnas alkoholvanor

Ludvikaungdomarnas användande av tobak, alkohol och narkotika skiljer sig inte från LKS. Pojkars användning av tobak handlar oftast om snus,

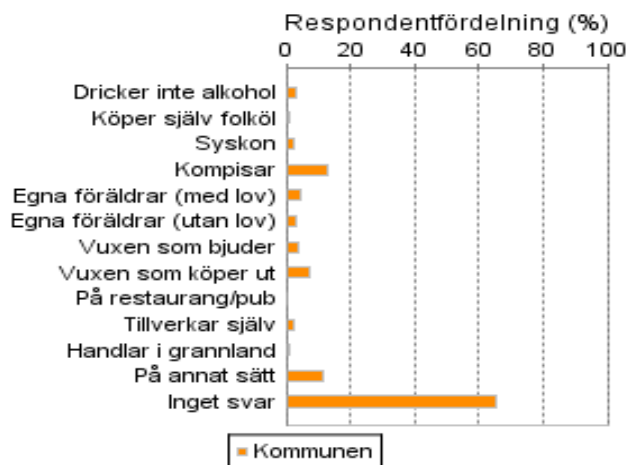
⁷ Haraldsson, K. (2009) *Buffra stress i riktning mot välbefinnande. Interventionsstudier och utforskande studier med fokus på unga flickor.*

medan flickor röker cigaretter. Var tionde på gymnasiet snusar eller röker. De flesta uppger att de började med detta när de var 10-14 år.

På frågor om alkohol är det svårare att få en bild av ungdomarnas vanor, eftersom en stor andel avstår från att svara. Tre av fem i åttan och var femte bland gymnasieungdomarna vill t ex inte uppge hur ofta de dricker så mycket alkohol att de känner sig berusade. Den bild som framkommer är att flickor både i åttan och i gymnasiet åk 2 dricker sig berusade oftare än pojkar.

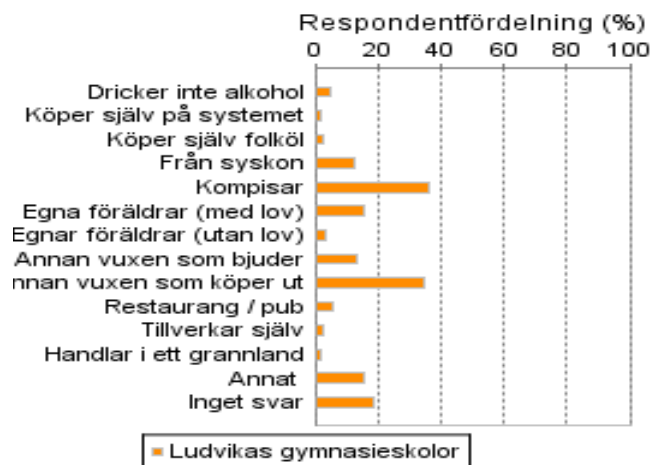
Lupp 2008 åk 8

F7: Hur får du vanligen tag på alkohol?

Lupp 2008 gymnasiet åk 2

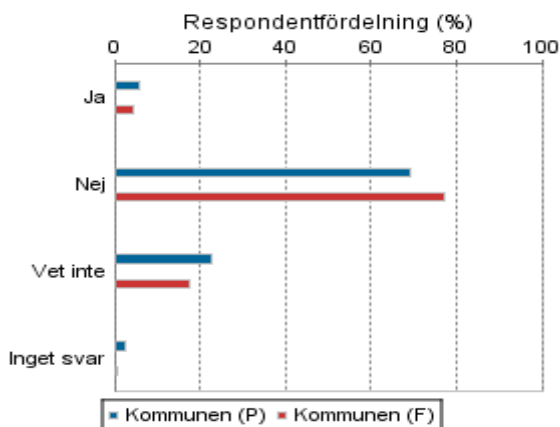
F7: Hur får du vanligen tag på alkohol?

Åttorna vill heller inte svara på hur de får tag på alkohol och förhoppningsvis beror det på att de inte vet det ännu. För dem som har erfarenheter av detta tycks både åttor och gymnasieungdomar få alkoholransoner av kompisar eller av vuxna som köper ut.

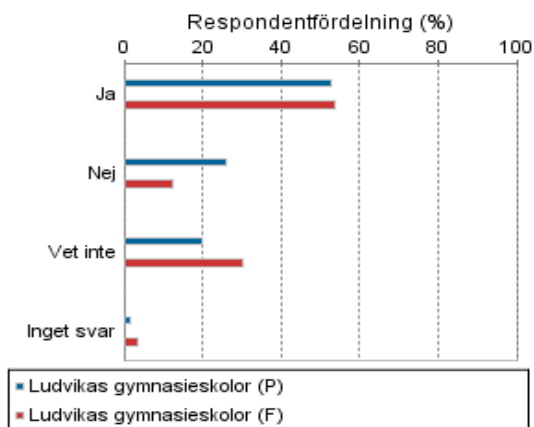
Lupp 2008 åk 8

F9: Får du dricka alkohol för dina föräldrar?

Lupp 2008 gymnasiet åk 2

F9: Får du dricka alkohol för dina föräldrar?

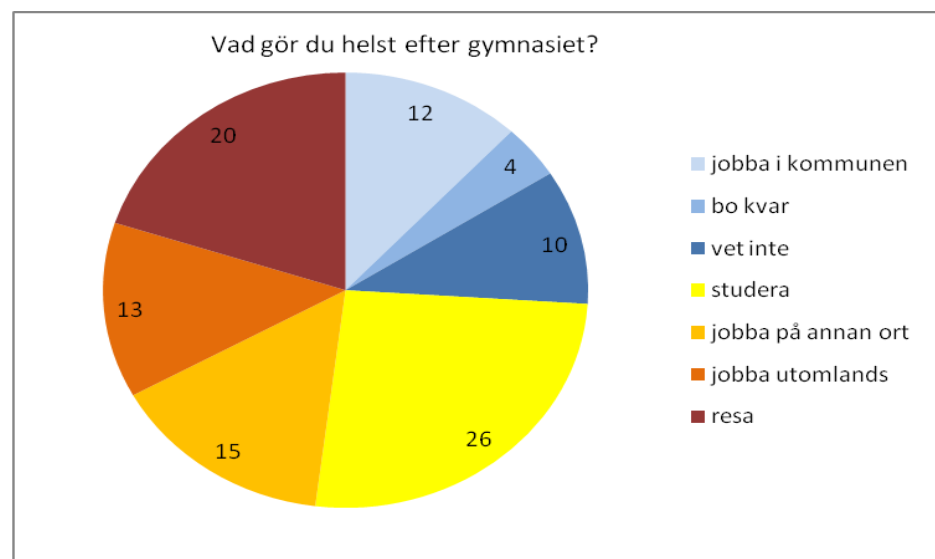
Tre av fyra i åttan uppfattar att deras föräldrar inte tillåter dem att dricka alkohol, medan betydligt färre på gymnasiet, var fjärde pojke och var tionde flicka, uppger detta. Var femte ungdom vet inte var deras föräldrar står i frågan.

De vuxnas roll som förebildande och gränssättare är mycket viktig. Det har visats i forskning kring ÖPP:s (Örebro Preventionprogram mot ungdomsdrickande). Det handlar om att via föräldrar påverka ungdomars alkoholvanor. Resultat visar att det är möjligt att förändra föräldrars hållning till ungdomars drickande och att detta i sin tur tycks ha effekter på ungdomarnas drickande. Effekterna av preventionen var märkbar även för riskgrupper d v s ungdomar som redan tidigt uppvisar etablerade alkoholvanor. ÖPP:s preventionsmodell har introducerats i Ludvika kommun.

Andra studier påvisar samband mellan den ökade psykiska ohälsan bland unga och ungas ökande alkoholkonsumtionen. Hög alkoholkonsumtion ökar risken för depressiva besvär och depressiva besvär ökar i sin tur risken för en hög alkoholkonsumtion. Det finns också tydliga samband mellan alkohol och avsiktliga självskador samt utagerande beteende.⁸

Framtidsplaner och framtidstro

Under denna rubrik har ungdomarna besvarat frågor om hur de ser på sin framtid och om vad de tänkt göra i framtiden.

Mönster: Storstadsnormen är idealet, tre av fyra tänker sig att flytta från kommunen

⁸ Malmgren (2008) *Alkoholbruk- risk för psykisk ohälsa bland unga*.

Ludvika hör till de regioner i landet där det finns ett mönster, en attityd att man som ung ska flytta från kommunen. När man i luppenkäten frågar ungdomarna på gymnasiet vad de helst gör efter gymnasiet verkar de följa detta mönster. Grovt indelat kan man säga att var femte ludvikaungdom planerar att stanna kvar medan den övervägande delen tänker sig att flytta. Knappt var tionde har ännu inte tagit ställning. De som tänker sig att flytta gör det genom att studera på annan ort i Sverige eller utomlands, skaffa jobb någon annanstans i Sverige eller utomlands eller åka ut och resa.

Framförallt är det flickor som vill ge sig ut i världen. Detta syns redan i svaren från åttorna, där var tredje flicka kan tänka sig att flytta från kommunen med motiveringen att de vill ”prova på något nytt”. Detta synsätt bland flickor kan vara en bidragande orsak till att det i Ludvika, bland ungdomar och yngre vuxna, finns större andel män än genomsnittet i riket. Tittar man på nettobefolkningsökningen på 97 personer år 2008 så består den av plus 103 män och minus 6 kvinnor.

På frågan vad som skulle få dem att flytta tillbaka svarar ungdomarna att ett jobb skulle kunna locka dem tillbaka liksom närheten till släkt och vänner. Ändå tror många att de om tio år kommer att bo i en storstad i Sverige eller utomlands.

Forskning visar att storstaden lyfts fram som den självklara platsen för ungdomliga livsformer vilket påverkar den gängse bilden, både hos vuxna och hos ungdomar. Vuxna förstärker dessa bilder med uttalanden som: ”Det är bra att ungdomar ger sig ut i världen”⁹. Man pratar om dem som blivit kvar, som några som inte gjort ett val, utan ambitioner eller resurser. De ungdomar som vill stanna och axla ansvaret efter föregående generationer, blir ofta inte sedda eller blir betraktade med misstro av de vuxna som omger dem. Detta synsätt ”riskerar att bidra till att lamslå den regionala och också kanske den nationella utvecklingen”¹⁰.

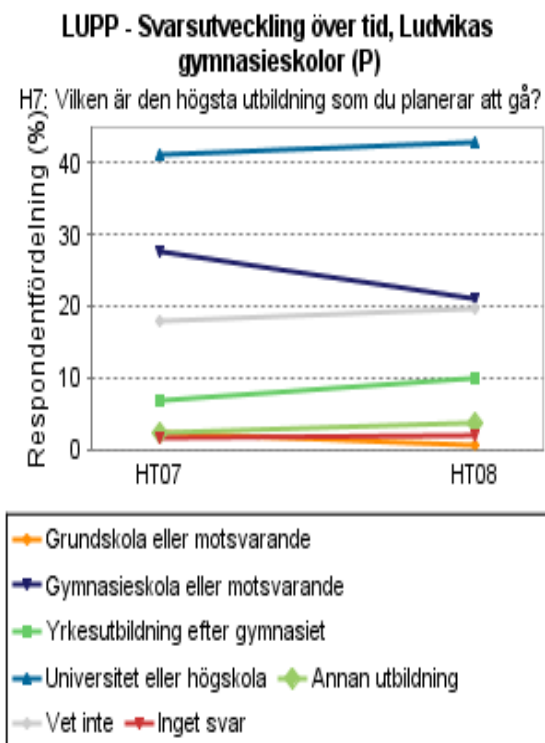
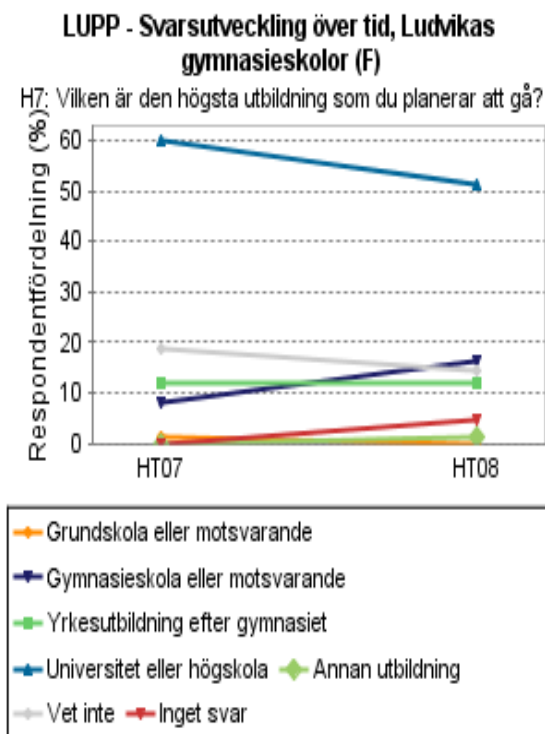
Nytt: Fler pojkar vill studera vidare

Till skillnad mot LKS vill en ökande andel gymnasiepojkar i Ludvika studera vidare efter gymnasiet. Tidigare år har var tredje pojke nöjt sig med sin gymnasieutbildning. 2008 tänker sig två av fem pojkar att studera vidare i någon form. För flickor är bilden till viss del den motsatta; en större andel nöjer sig med gymnasiet.

---

⁹ Kåks, Helena (2006) *När långt borta blir nära : om rörlighet och lokalsamhällets framtid.*

¹⁰ Svensson, Lotta (2006) *Vinna och försvinna?: Drivkrafter bakom ungdomars utflyttning från mindre orter.*

Nytt: Även åttans flickor ser optimistiskt på framtiden

Som avslutning på denna kartläggning av ludvikaungdomars syn inom olika områden, kan konstateras att de allra flesta ser ljusst på framtiden. Fyra av fem har en optimistisk tro på sin egen framtid och så har bilden sett ut under de fyra undersökningsår som Lupp- enkäten genomförts, utom för flickorna i åttan. Under tidigare år har knappt tre av fem flickor i åttan känt så. 2008 är de minst lika nöjda som övriga ungdomar i undersökningen.

Andelen optimistiska ungdomar

